EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 14.1.2020
COM(2020) 21 final

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN

Investeringsplanen för ett hållbart Europa

Investeringsplanen inom den gröna given

1. INLEDNING

Den europeiska gröna given är EU:s svar på de klimat- och miljöutmaningar som är den här generationens viktigaste uppgift. Det är en ny tillväxtstrategi som ska omvandla EU till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi utan några nettoutsläpp av växthusgaser 2050, där miljön och medborgarnas hälsa skyddas och där den ekonomiska tillväxten är frikopplad från resursanvändning.

Investeringsplanen för ett hållbart Europa utgör investeringspelaren i den europeiska gröna given. Ett hållbart Europa kräver betydande investeringar inom alla sektorer av ekonomin. För att nå klimat- och energimålen 2030[1] krävs ytterligare investeringar på 260 miljarder euro om året fram till 2030[2]. Kommissionen har redan meddelat att den ska lägga fram en konsekvensbedömd plan som höjer EU:s ambitionsnivå på klimatområdet fram till 2030 och ytterligare investeringar kommer att behöva göras för att uppnå de mer övergripande miljömål och sociala mål som EU har satt upp[3].

Hållbara affärsmöjligheter med mätbara effekter blir alltmer intressanta för investerare. Enligt nyare beräkningar har de årliga emissionerna av gröna obligationer världen över tredubblats sedan 2016 och uppgick 2019 till ett värde av omkring 225 miljarder euro. Det behövs ett ramverk som fungerar som en bro mellan de politiska målen och de betydande privata ekonomiska resurser som finns tillgängliga.

Investeringsplanen för ett hållbart Europa kommer att mobilisera minst 1 biljon euro för privata och offentliga hållbara investeringar under det kommande decenniet via EU:s budget och tillhörande instrument. Planen skapar ett övergripande ramverk för omställningen till hållbarhet i alla delar av EU. Ramverket är inriktat på klimatrelaterade, miljörelaterade och sociala investeringar – när det gäller de sistnämnda förutsatt att de har koppling till omställningen till hållbarhet.

Det krävs dock mer för att klara av de kommande utmaningarna. Privata aktörer måste involveras för att nå nödvändig omfattning. Genom att flera nya politiska initiativ sammanförs med utökade åtaganden i befintliga instrument i ett gemensamt politiskt ramverk ger kommissionen ny skjuts åt arbetet på detta område och ser till att EU:s ram för hållbara investeringar får större genomslag och blir mer samstämmig. Kommissionens arbete med att hitta sätt att mobilisera ytterligare resurser för att uppnå målen med den gröna given kommer att fortsätta.

---

1 De viktigaste målen för 2030 är: utsläppen av växthusgaser ska minska med minst 40 % (från 1990 års nivåer), andelen förnybar energi ska uppgå till minst 32 % och energieffektiviteten ska öka med minst 32,5 %.

2 Jämfört med ett referensscenario – se meddelandet *Gemensamma ansträngningar för att genomföra energiunionen och klimatåtgärderna – att lägga grunden för en framgångsrik övergång till ren energi* (COM(2019) 285).

3 Kommissionen beräknar att det vid sidan om klimatrelaterade åtgärder finns ett investeringsgap på området miljöhållbarhet på mellan 100 miljarder euro och 150 miljarder euro om året, bl.a. inom miljöskydd och resursförvaltning. När det gäller sociala investeringar har högnivågruppen för frågor som rör investeringar i social infrastruktur i EU beräknat att det skulle krävas ytterligare 142 miljarder euro om året för satsningar på bostäder till skälig kostnad, hälso- och sjukvård samt långvarig vård och omsorg, utbildning samt livslångt lärande. Dessa kostnader gäller inte enbart omställningen till en grön ekonomi.

Figur 1. Investeringsplanen – en del av den gröna given

Investeringsplanen för ett hållbart Europa möjliggör omställningen till en klimatneutral, grön ekonomi i följande tre avseenden:

- **För det första kommer planen att mobilisera minst 1 biljon euro för hållbara investeringar under det kommande decenniet via EU:s budget.** EU-budgeten kommer att anslå mer offentliga medel för klimatet och miljön än någonsin tidigare. Den kommer att locka privata finansiärer med hjälp av garantier och bidra till att omställningen blir rättvis genom att via mekanismen för en rättvis omställning främja offentliga investeringar i de regioner som kommer att påverkas mest av omställningen.
- **För det andra skapar den en möjliggörande ram för privata investerare och den offentliga sektorn.** Dess mål är att omställningen ska vara kostnadseffektiv, socialt balanserad och rättvis. Finansinstitut och privata investerare måste ha de verktyg som de behöver för att kunna upptäcka hållbara investeringsmöjligheter. EU-taxonomin, principen om att energieffektivitet ska sättas främst samt hållbarhetssäkring kommer att vara särskilt viktiga för att ta tillvara deras möjligheter att bidra. För den offentliga sektorn kommer den europeiska planeringsterminen, granskningen av genomförandet av klimatpolitiken, de nationella energi- och klimatplanerna inom energiunionen samt de planer som krävs enligt miljölagstiftningen för olika sektorer (om t.ex. avfall, vatten, biologisk mångfald och luft) att göra det möjligt att rent konkret fastställa investeringsbehoven.
- **För det tredje kommer planen att ge offentliga förvaltningar och projektansvariga specialanpassad hjälp att identifiera, utforma och genomföra hållbara projekt.** Myndigheter kommer att få mer hjälp att bedöma finanseringsbehov och därefter planera investeringar, och det direkta stödet till offentliga och privata projektansvariga kommer att förstärkas.

Figur 2. Investeringsplanen för ett hållbart Europa

Investeringsplanen för ett hållbart Europa bidrar till uppnåendet av målen om hållbar utveckling. Detta är förenligt med det åtagande som görs i meddelandet om den europeiska gröna given att målen om hållbar utveckling ska stå i centrum för EU:s beslutsfattande och åtgärder.

2. INVESTERINGSUTMANINGEN

Omställningen till en klimatneutral, klimatresilient och miljömässigt hållbar ekonomi kommer att kräva betydande investeringar. För att uppnå de nuvarande klimat- och energimålen för 2030 krävs 260 miljarder euro i ytterligare investeringar varje år[4]. Denna siffra omfattar framför allt energirelaterade investeringar, byggnader och delar av transportsektorn (fordon)[5]. Sett till olika sektorer är de genomsnittliga investeringsbehoven[6] störst inom renovering av byggnader. Dessa investeringar skulle dessutom behöva upprätthållas under en längre tid.

Det kommer även behövas betydande investeringar inom andra sektorer, framför allt jordbruket, för att hantera mer allmänna miljöutmaningar som förluster av biologisk mångfald, föroreningar, skydd av naturkapital och stöd till den cirkulära och blå ekonomin, liksom humankapital och sociala investeringar i samband med omställningen.

4 Jämfört med ett referensscenario – COM(2019) 285.

5 När det gäller transportsektorn omfattar detta de totala investeringarna i mobila tillgångar, men inte investeringar i infrastruktur och system som underlättar samåkning etc. Siffrorna omfattar inte uppdateringar av de antaganden om teknikkostnader som användes för den långsiktiga strategin.

6 Detta ska betraktas som försiktiga uppskattningar. Viktiga investeringsbehov inom jordbruk och klimatanpassning, eller bevarande och återställande av ekosystem och biologisk mångfald ingår inte eftersom det för närvarande saknas data.

Digitalisering är en viktig möjliggörande faktor för den gröna given. Betydande investeringar i Europas strategiska digitala kapacitet samt i utveckling och utbyggnad av den bästa digitala tekniken kommer att leda till smarta, innovativa och specialanpassade lösningar för att hantera klimatrelaterade frågor.

Den plan som aviserades i den europeiska gröna given om att höja EU:s mål för minskning av utsläppen av växthusgaser fram till 2030 kommer att leda till ännu större investeringsbehov. Redan den djupanalys som låg till grund för kommissionens långsiktiga strategiska vision för en klimatneutral EU-ekonomi visade att omställningen till en koldioxidsnål ekonomi kan kräva ytterligare investeringar motsvarande upp till 2 % av BNP fram till 2040. Dessa kan behöva tidigareläggas för att uppnå de högre målen redan 2030.

3. FINANSIERA: MOBILISERA HÅLLBARA INVESTERINGAR FRÅN ALLA KÄLLOR

Investeringsplanen för ett hållbart Europa utgör investeringspelaren i den europeiska gröna given och ska mobilisera minst 1 biljon euro i hållbara investeringar under det kommande decenniet. Denna finansieringsnivå för den gröna omställningen ska uppnås genom anslag i EU:s långtidsbudget, varav en fjärdedel ska gå till klimatrelaterade ändamål, bl.a. omkring 39 miljarder euro i miljöutgifter. Med hjälp av EU:s budgetgaranti i InvestEU-programmet ska planen dessutom locka ytterligare medel från privata aktörer.

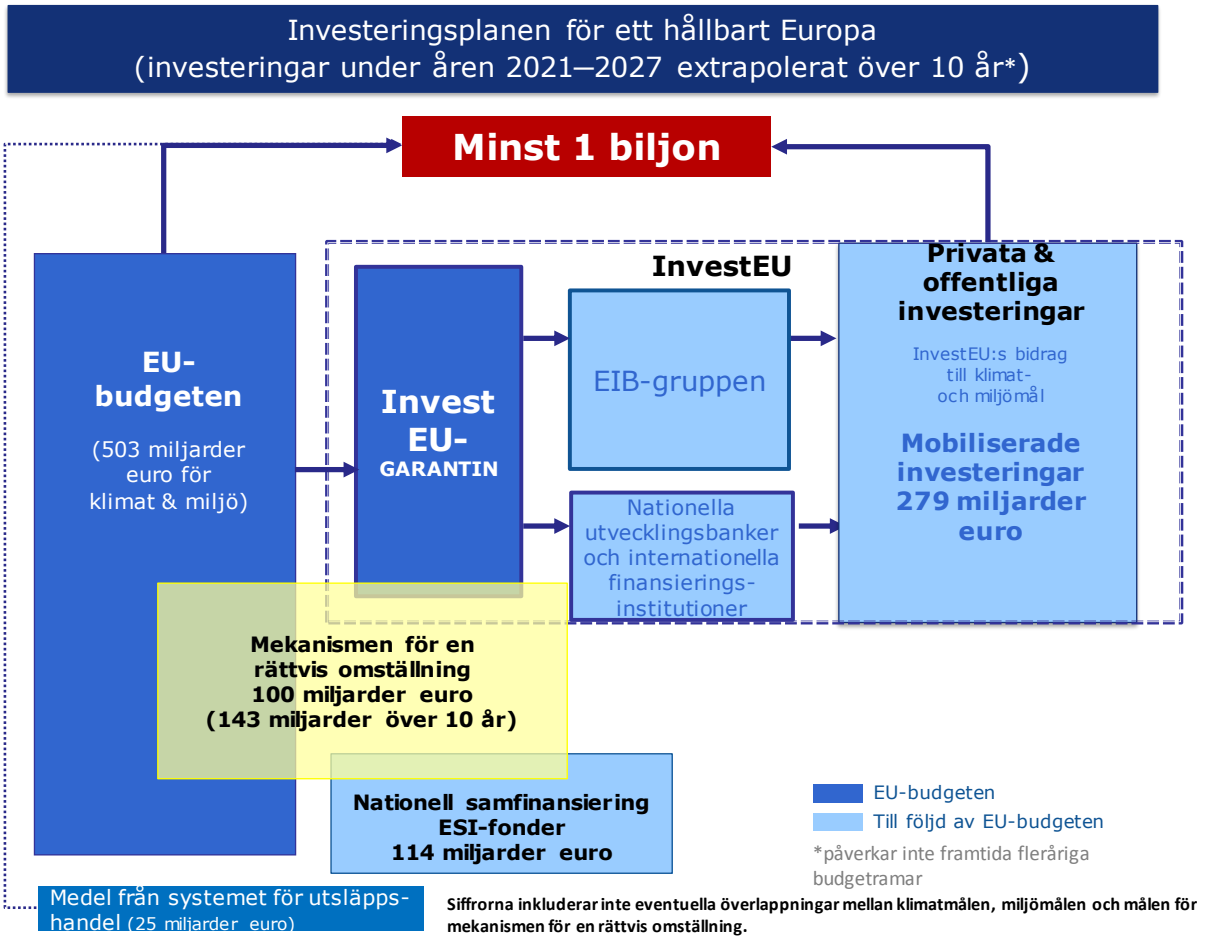
Utöver EU-anslagen för klimat- och miljöpolitiska åtgärder omfattar investeringsplanen för ett hållbart Europa även anslagen under mekanismen för en rättvis omställning, som ska hjälpa de regioner som kommer att påverkas mest av omställningen.

Europeiska investeringsbanken (EIB) blir unionens klimatbank. Den har aviserat att den gradvis kommer att öka andelen av finansiering som går till klimatåtgärder och miljöhållbarhet så att den 2025 utgör 50 % av bankens verksamhet. Samarbete med andra finansinstitut kommer också att vara av avgörande betydelse.

Även om detta bidrag visar EU:s engagemang att finansiera den europeiska gröna given är det inte i sig tillräckligt för att generera de nödvändiga investeringarna. Betydande bidrag kommer att krävas från de nationella budgetarna och den privata sektorn.

Figur 3: Inslag i finansieringen om minst 1 biljon euro under det kommande decenniet[7] inom ramen för investeringsplanen för ett hållbart Europa

[7] De beräknade siffrorna är en enkel extrapolering på 10 år av kommissionens förslag till den fleråriga budgetramen för 2021–2027, utan att det påverkar den framtida fleråriga budgetramen efter 2027, under antagandet att klimatambitionerna åtminstone kommer att bibehållas.

Investeringsplanen för ett hållbart Europa
(investeringar under åren 2021–2027 extrapolerat över 10 år*)
Minst 1 biljon
EU-budgeten
(503 miljarder euro för klimat & miljö)
InvestEU
Invest EU-GARANTIN
EIB-gruppen
Nationella utvecklingsbanker och internationella finansierings-institutioner
Privata & offentliga investeringar
InvestEU:s bidrag till klimat- och miljömål
Mobiliserade investeringar 279 miljarder euro
Mekanismen för en rättvis omställning
100 miljarder euro
(143 miljarder över 10 år)
Nationell samfinansiering
ESI-fonder
114 miljarder euro
EU-budgeten
Till följd av EU-budgeten
*påverkar inte framtida fleråriga budgetramar
Medel från systemet för utsläpps-handel (25 miljarder euro)
Siffrorna inkluderar inte eventuella överlappningar mellan klimatmålen, miljömålen och målen för mekanismen för en rättvis omställning.

Hur ska EU:s budget mobilisera minst 1 biljon euro under det kommande decenniet?

Att mobilisera minst 1 biljon euro under det kommande decenniet fordrar en kombination av medel från EU:s budget i enlighet med kommissionens förslag och ytterligare offentliga och privata investeringar som dessa ska generera.

Klimat- och miljöutgifterna i EU-budgeten ska bidra med 503 miljarder euro under åren 2021–2030 i linje med det mål att 25 % ska gå till klimatåtgärder som föreslås för den fleråriga budgetramen 2021–2027 och inklusive utgifter för miljöåtgärder inom alla program[8]. **Detta ska generera ytterligare nationell samfinansiering på 114 miljarder euro** under denna tidsram för klimat- och miljöåtgärder.

InvestEU-fonden ska bidra till ytterligare omkring 279 miljarder euro i privata och offentliga klimat- och miljörelaterade investeringar under perioden 2021–2030 genom att tillhandahålla en EU-budgetgaranti för att minska riskerna i finansierings- och investeringstransaktioner.

För att ingen ska lämnas på efterkälken ska **mekanismen för en rättvis omställning** omfatta finansiering från EU:s budget, samfinansiering av medlemsstaterna samt bidrag från InvestEU och EIB och därmed **uppgå till 100 miljarder euro i investeringar som ska mobiliseras under åren 2021–2027**. Extrapolerat över 10 år kommer detta uppgå till 143 miljarder euro som ska säkerställa en rättvis omställning.

Innovationsfonden och moderniseringsfonden, som inte ingår i EU:s budget utan finansieras med en del av intäkterna från utauktioneringen av utsläppsrätter inom utsläppshandelssystemet, ska **bidra med minst omkring 25 miljarder euro** till EU:s omställning till klimatneutralitet.

3.1. En högre ambitionsnivå i EU:s budget och tillhörande program

I förslaget till EU:s nästa fleråriga budgetram har kommissionen föreslagit klimatambitionen ska höjas till 25 %. Kommissionen uppmanar Europaparlamentet och rådet att bibehålla åtminstone denna ambitionsnivå under de pågående förhandlingarna.

De olika program som föreslås av kommissionen för EU:s nästa fleråriga budgetram ska omfatta särskilda åtgärder för att stärka kopplingen mellan genomförandet av EU:s budget och målet om ett grönare och koldioxidfritt Europa, bland annat följande:

- Sammanhållningsfonden och Europeiska regionala utvecklingsfonden förväntas investera minst 108 miljarder euro i klimat- och miljörelaterade projekt under de kommande sju åren (2021–2027), vilket är mer än 30 % av den totala finansieringsramen.

- Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken ska avsätta 40 % av sin totala finansieringsram till klimatrelaterade mål. Direktstödet ska kopplas till strängare miljö- och klimatkrav.

- Minst 35 % av budgeten för Horisont Europa (som förväntas uppgå till 35 miljarder euro) ska gå till klimatmål. Under det sista året av Horisont 2020 håller kommissionen dessutom på att förbereda en extra förslagsinfordran avseende stöd på omkring 1 miljard euro som ska gå till prioriteringar inom den gröna given, utöver det befintliga anslaget på 1,35 miljarder euro 2020.

[8] Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska garantifonden för jordbruket, Europeiska regionala utvecklingsfonden, Sammanhållningsfonden, Horisont Europa och Life.

- Life-programmets finansieringsram ska öka med 72 % jämfört med 2014–2020 till 5,4 miljarder euro. Över 60 % av finansieringsramen ska gå till klimatmål, bland annat 0,95 miljarder euro till klimatåtgärder, 1 miljard euro till omställningen till ren energi och 2,15 miljarder euro till natur och biologisk mångfald.

- Minst 60 % av Fonden för ett sammanlänkat Europa (stöd till transporter, energi och digital infrastruktur) ska inriktas på klimatmål.

- Europeiska socialfonden+ ska stödja kompetensutveckling och omskolning för uppskattningsvis 5 miljoner människor till gröna jobb och den gröna ekonomin.

EU:s budget ska bidra till klimatmålen även på inkomstsidan. I maj 2018 lade kommissionen fram ett förslag till beslut om egna medel, som innehöll en korg med nya egna medel. Ett av de viktigaste inslagen i förslaget är egna medel baserade på oåtervunnet plastförpackningsavfall som ska bidra till att uppnå de EU-omfattande målen i avfallsstrategin. Enligt kommissionens förslag skulle dessutom 20 % av inkomsterna från auktionerna inom EU:s utsläppshandelssystem anslås till EU:s budget som egna medel.

Dessutom kommer EU:s fond för modernisering av utsläppshandelssystemet och innovationsfonden, som båda finansieras utanför EU:s långtidsbudget, att styra ytterligare medel till den gröna omställningen. Innovationsfonden ska stödja investeringar för vidareutveckling av banbrytande koldioxidsnåla tekniker och processer i industrin för förnybar energi och den energiintensiva industrin, bland annat avskiljning, användning och lagring av koldioxid samt energilagring. Syftet är att dela innovationsrisken med projektansvariga för att stödja mycket innovativa projekt som är de första i sitt slag och för att göra den europeiska industrin till en global ledare inom dessa rena tekniker. Kommissionen förbereder för närvarande den första förslagsinfordran för innovationsfonden som bör inledas i mitten av 2020 med en volym på 1 miljard euro. Flera workshoppar ska hållas under de kommande månaderna för att nå ut till projektansvariga och andra privata och offentliga investerare i syfte att ta fram en uppsättning effektiva urvalskriterier. Moderniseringsfonden ska ge stöd till investeringar för modernisering av energisektorn och bredare energisystem, vilket kommer att främja energieffektivitet i tio medlemsstater med lägre inkomster. Den kan också stödja kompetenshöjning och omskolning för personer som kommer att beröras. Kommissionen ska inom kort inleda samråd om genomförandebestämmelserna för moderniseringsfonden. Den ska se över båda instrumenten i samband med översynen av EU:s utsläppshandelssystem och överväga att anslå ytterligare intäkter till EU:s budget för att stärka finansieringen av en rättvis omställning.

I linje med meddelandet om den europeiska gröna given kommer kommissionen senast sommaren 2020 att lägga fram en konsekvensbedömd plan för att höja EU-målen för minskade växthusgasutsläpp som ska uppnås till 2030, inklusive en analys av investeringsbehoven. Beroende på utfallet av detta skulle det kunna vara lämpligt att överväga eventuella ändringar av de klimatrelaterade målen i nästa fleråriga budgetram.

Kommissionen ska

- **försvara en hög ambitionsnivå för klimatet på minst 25 % av den fleråriga budgetramen under de interinstitutionella förhandlingarna,**

- **förbättra systemet för mätning av framstegen med att nå detta mål.**

3.2. Locka privata investeringar genom InvestEU

Vissa investeringar som krävs för omställningen medför större risk än den privata sektorn själv kan bära. Det är här som offentliga medel kan användas på ett målinriktat sätt för att minska riskerna i samband med projekt och generera privat finansiering. Genom att tillhandahålla en garanti från EU:s budget för att delvis täcka riskerna i samband med finansierings- och investeringstransaktioner ska InvestEU-programmet, som är efterföljaren till Europeiska fonden för strategiska investeringar och 13 andra EU-finansieringsinstrument, mobilisera 650 miljarder euro över 7 år. InvestEU:s fulla potential måste utnyttjas för att uppnå målen i den europeiska gröna given. Det är därför viktigt att sätta ett ambitiöst klimatmål för InvestEU under de pågående interinstitutionella förhandlingarna. Kommissionen har föreslagit ett mål på minst 30 %, vilket skulle generera omkring 195 miljarder euro i klimatinvesteringar under åren 2021–2027, det vill säga nära 28 miljarder euro per år och 280 miljarder euro under en tioårsperiod.

InvestEU ska stödja hållbara investeringar inom alla sektorer av ekonomin. InvestEU ska även sprida hållbara metoder till privata och offentliga investerare. Kommissionen ska lägga fram en klimatspårningsmetod för att mäta hur specifika finansierings- och investeringstransaktioner bidrar till programmets klimat- och miljömål. Dessutom ska den införa en metod för ”hållbarhetssäkring” som de ansvariga för projekt över en viss storlek måste tillämpa när de bedömer de miljömässiga, klimatmässiga och sociala effekterna av sådana projekt. Eftersom dessa metoder ska tillämpas av samtliga InvestEU:s genomförandepartner (Europeiska investeringsbanksgruppen, nationella utvecklingsbanker och utvecklingsinstitutioner samt internationella finansinstitut) och även fungera som utgångspunkt för privata investerare och finansiella mellanhänder som deltar i programmet, väntas dessa metoder sprida sig utanför InvestEU-programmet. Dessa metoder ska på lämpligt sätt använda det EU-omfattande klassificeringssystemet för miljömässigt hållbara ekonomiska verksamheter (”EU-taxonomin”)

Kommissionen ska

- **under andra halvåret 2020 förbättra klimat- och miljöspårningen och vägledningen avseende hållbarhetssäkring, samt i denna vägledning på lämpligt sätt tillämpa de kriterier som fastställs i EU-taxonomin när denna trätt i kraft,**

- **utveckla, i samarbete med genomförandepartnerna inom InvestEU, finansiella produkter som ska lanseras inom ramen för InvestEU och som kommer att inriktas på miljörelaterad, klimatrelaterad och social hållbarhet.**

3.3. Bidrag från Europeiska investeringsbanken och mobilisering av andra finansinstitut

Europeiska investeringsbanken (EIB) spelar också en nyckelroll när det gäller att finansiera omställningen till en koldioxidneutral, hållbar ekonomi. EIB använder sina egna resurser och EU:s budgetstöd inom olika program och instrument för att finansiera klimatåtgärder och miljöinvesteringar både inom och utanför EU. Under 2018 bidrog nästan 30 % av EIB-transaktionerna till klimatåtgärder, till stöd för investeringar i begränsning av och anpassning till klimatförändringar och i koldioxidsnål och klimatresilient tillväxt. Under 2019 räknar EIB med att detta bidrag låg inom intervallet 28–31 %. Under löptiden för investeringsplanen för ett hållbart Europa förväntas EIB att utanför EU:s mandat finansiera omkring 600 miljarder euro i klimatinvesteringar i samtliga medlemsstater under en tioårsperiod.

EIB:s roll i finansieringen av den hållbara omställningen kommer att bli större när EIB blir EU:s klimatbank. EIB kommer gradvis öka andelen av sin finansiering för klimatåtgärder och miljöhållbarhet så att den uppgår till 50 % från och med 2025 senast. En betydande del av detta ska EIB genomföra inom ramen för InvestEU-programmet, som kommer att göra det möjligt för EIB att delta i mer innovativa projekt med högre politiskt mervärde, genom att täcka en del av risken för finansierings- och investeringstransaktioner. EIB-gruppen kommer dessutom att anpassa all sin finansieringsverksamhet till principerna och målen i Parisavtalet senast 2020. Ett första steg i denna riktning var antagandet av den nya energiutlåningspolitiken den 14 november 2019, som prioriterar utlåning till energieffektivitet, förnybar energi, ny miljövänlig teknik och nya typer av energiinfrastruktur som krävs för det framtida energisystemet med låga koldioxidutsläpp. I den reviderade energiutlåningspolitiken planeras också en utfasning av stödet till energiprojekt som är beroende av fossila bränslen efter utgången av 2021, inbegripet i synnerhet alla infrastrukturprojekt för naturgas.

Andra internationella och nationella finansinstitut kommer att spela en allt större roll när det gäller att finansiera hållbarhet i linje med EU:s politiska mål. Kommissionen kommer därför att samarbeta nära med dem för att undersöka hur deras verksamhet bättre skulle kunna anpassas till målen i den europeiska gröna given.

Kommissionen ska

- **säkerställa att de EIB-transaktioner som finansieras inom ramen för EU:s mandat ger hög additionalitet, både i fråga om vilka sektorer som omfattas och i fråga om riskprofilen hos de finansierade projekten, vilket framför allt ska ske genom förbättringar av systemet för rapportering och övervakning, inbegripet metoden för klimatspårning,**

- **samarbeta med andra internationella och nationella finansinstitut i syfte att bättre anpassa deras verksamhet till målen i den europeiska gröna given.**

4. MÖJLIGGÖRA: SKAPA EN RAM SOM GYNNAR OFFENTLIGA OCH PRIVATA INVESTERINGAR

Den europeiska gröna given anger en tydlig kurs för en övergripande politisk ram för omställningen av EU:s ekonomi. Klimatneutralitetsmålet för 2050 ska förankras i lagstiftningen och ambitionsnivån för minskade utsläpp av växthusgaser 2030 höjas. De politiska åtgärderna inom den europeiska gröna given ska utgå från en kombination av lagstiftning och incitament för att hantera externa effekter och tillämpa principen att förorenaren betalar, så att kostnaderna för samhället återspeglas i investeringsbesluten. EU:s utsläppshandelssystem ska ses över och bidra ytterligare till en effektiv koldioxidprissättning. Genom särskilda initiativ kommer man att ta itu med sektorsspecifika rättsliga hinder, såsom hinder för finansiering och genomförande av investeringar i energieffektivitet inom byggsektorn. Konkurrenskraftiga och integrerade marknader är också nödvändiga för att hålla nere kostnaderna och stimulera innovation. På liknande sätt kommer Europeiska innovationsrådet inom ramen för Horisont Europa att bidra till offentlig-privata investeringar i banbrytande innovation till stöd för den europeiska gröna given.

Inom denna övergripande ram kommer investeringsplanen för ett hållbart Europa möjliggöra omställningen genom riktade åtgärder på områden som direkt berör privata investerares och offentliga enheters investeringsbeslut.

4.1. Hållbar finansiering i centrum för det finansiella systemet

Eftersom de privata företagen och hushållen måste tillhandahålla huvuddelen av de hållbara investeringarna under det kommande decenniet, är det viktigt att införa tydliga långsiktiga signaler för att vägleda investerare mot hållbara investeringar.

För att hantera de betydande investeringar som krävs för att nå EU:s klimatmål och bredare hållbarhetsmål föreslog kommissionen i mars 2018 en handlingsplan för finansiering av hållbar tillväxt[9]. Baserat på handlingsplanen**,** som bidrar till uppbyggnaden av en kapitalmarknadsunion, har viktiga grundvalar för ramar som gynnar mobilisering av finansiering för hållbara investeringar lagts. Detta gäller särskilt EU-taxonomin, information om hållbarhet från den finansiella sektorn och klimatreferensvärden. Genom internationellt samarbete, t.ex. via den internationella plattformen för en hållbar finansiering, främjar EU samordnade strategier och en ökad inverkan av hållbar finansiering globalt.

Kommissionen välkomnar i synnerhet den politiska överenskommelse som nyligen träffades mellan medlagstiftarna om förordningen om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar (EU-taxonomi), som ska specificeras ytterligare genom delegerade akter som antas av kommissionen. EU-taxonomin ska fastställa om en ekonomisk verksamhet är miljömässigt hållbar på grundval av prestandakriterier som visar dess bidrag till minst ett av de sex miljömålen.

Kommissionen tänker också undersöka hur den offentliga sektorn kan använda EU-taxonomin inom den europeiska gröna given, utanför InvestEU. Även om taxonomin inledningsvis utformades för privata investerare, kan den - när den har utvecklats tillräckligt - användas även av offentliga organ. Det är viktigt att det sker en konvergens av standarder mellan den privata sektorn och offentliga banker/enheter, t.ex. Europeiska investeringsbanken.

Med utgångspunkt i 2018 års handlingsplan och mot bakgrund av den europeiska gröna given kommer kommissionen att lägga fram en förnyad strategi för hållbar finansiering under det tredje kvartalet 2020 i syfte att ytterligare öka den hållbara finansieringen. Företagen kommer bli tvungna att i större utsträckningen utlämna klimat- och miljödata, så att investerarna får fullständig information om hållbara investeringsmöjligheter och bättre kan rikta sina investeringar till stöd för den gröna given. Kommissionen kommer för detta ändamål att se över direktivet om icke-finansiell rapportering. Dessutom kommer den förnyade strategin att ytterligare öka investeringsmöjligheterna genom att göra det lättare att identifiera hållbara investeringar genom tydliga märkningar för en rad olika hållbara investeringsprodukter och genom att utveckla och genomföra en EU-standard för gröna obligationer.

[9] COM(2018) 97 final.

Kommissionen ska

- **under 2020 utarbeta de delegerade akterna om klimatförändringsmålen i EU-taxonomin 2020 och de delegerade akterna om andra miljömål i EU-taxonomin senast i slutet av 2021,**

- **undersöka hur EU:s taxonomi kan användas inom ramen för den europeiska gröna given av den offentliga sektorn, utanför InvestEU,**

- **inleda ett offentligt samråd om en förnyad strategi för hållbar finansiering under det första kvartalet 2020 i syfte att lägga fram en förnyad strategi under det tredje kvartalet 2020,**

- **inrätta en EU-standard för gröna obligationer 2020 och undersöka hur denna standard, liksom andra möjliggörande ramar, kan öka den offentliga och privata finansieringen för hållbara investeringar,**

4.2. ge den offentliga sektorn vägledning och lämpliga medel för att göra hållbara investeringar

Offentliga aktörer är de största investerarna i vissa sektorer, särskilt infrastruktur och offentliga tjänster. I många fall behöver offentliga myndigheter spela en ledande och samordnande roll för att hållbara investeringar ska göras. Offentliga myndigheter kan också behöva investera när marknadsaktörer inte kan ta steget, särskilt när de sociala och miljömässiga vinsterna inte avspeglas i privat avkastning, eller när projekt anses vara för riskfyllda. När dessa investeringar ofta har gränsöverskridande karaktär och får spridningseffekter mellan medlemsstaterna behöver kommissionen spela en samordnande roll på EU-nivå.

Den europeiska planeringsterminen utgör en väletablerad ram för att samordna den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken i syfte att underlätta de investeringar från EU:s och dess medlemsstaters sida som behövs för en grön omställning. Planeringsterminen bidrar till att identifiera investeringsprioriteringar och hinder för investeringar i varje medlemsstat. Landsrapporterna jämkar samman de tillgängliga EU-finansieringskällorna med de landsspecifika utmaningar som identifieras i rapporterna, bland annat med tanke på klimat-, miljö- och socialpolitiska mål. Om EU och dess medlemsstater agerar tillsammans bör detta säkerställa att investeringarna riktas till de mest hållbara projekten.

Kommissionen ska samarbeta med medlemsstaterna för att granska och riktmärka metoder för grön budgetering. Detta gör det lättare att bedöma i vilken utsträckning de årliga budgetarna och finanspolitiska planerna på medellång sikt beaktar miljömässiga faktorer och risker och drar lärdom av bästa praxis. Översynen av EU:s ram för ekonomisk styrning kommer att hänvisa till hållbara offentliga investeringar när det gäller de offentliga finansernas kvalitet. Detta kommer att ge ett underlag till en debatt om hur EU:s finanspolitiska styrning kan förbättras. Resultatet av denna debatt ska ligga till grund för eventuella framtida åtgärder, inbegripet hur hållbara investeringar ska behandlas enligt EU:s offentligfinansiella regler, samtidigt som garantier mot risker för hållbar skuldsättning behålls.

Kommissionen kommer i sina sektorsspecifika initiativ och förslag avseende EU-finansiering eller produktspecifik lagstiftning att föreslå obligatoriska gröna minimikriterier eller mål för offentlig upphandling. Sådana minimikriterier kommer i praktiken att fastställa en gemensam definition av vad ett ”grönt inköp” är, vilket gör det möjligt att samla in jämförbara data från offentliga köpare och fastställa grunden för en bedömning av effekterna av miljöanpassad offentlig upphandling. Offentliga myndigheter i hela Europa ska uppmuntras att integrera gröna kriterier och att använda

märkning i sin upphandling. Kommissionen ska stödja dessa ansträngningar med hjälp av vägledning, utbildning och spridning av god praxis. Samtidigt bör offentliga upphandlare när så är möjligt använda metoder för livscykelkostnadsanalys. Kommissionen uppmanar alla aktörer, inklusive näringslivet, att utveckla sådana tillförlitliga metoder.

Principen om att energieffektivitet ska sättas främst bör tillämpas för att säkerställa att energieffektivitet beaktas när så är relevant. Detta skulle också bidra till att undvika resursslöseri i samband med produktion, överföring, distribution och användning av energi som faktiskt inte behövs. Kommissionen ska ge vägledning om hur denna princip ska tillämpas.

Kommissionen ska

- **ta med miljöhållbarhet som en integrerad del av landsrapporterna inom ramen för den europeiska planeringsterminen från och med detta år,**
- **hjälpa medlemsstaterna att identifiera sina behov av hållbara investeringar och möjligheterna att finansiera dem varje år från och med 2020,**
- **i samarbete med medlemsstaterna granska och riktmärka metoder för grön budgetering,**
- **föreslå ytterligare lagstiftning och vägledning om miljöanpassad offentlig upphandling,**
- **ge vägledning om tillämpningen av principen om att sätta energieffektivitet främst som en del av investeringsbesluten.**

4.3. Möjliggöra hållbara investeringar genom ett generöst ramverk för statligt stöd.

De relevanta reglerna för statligt stöd ska revideras senast 2021 mot bakgrund av målen för den europeiska gröna given och för att stödja en kostnadseffektiv och socialt inkluderande omställning till klimatneutralitet senast 2050. Reglerna för statligt stöd revideras för att skapa ett tydligt, helt uppdaterat och ändamålsenligt stödjande ramverk som gör att de offentliga myndigheterna kan uppnå dessa mål, samtidigt som de begränsade offentliga medlen används så effektivt som möjligt. Reglerna stöder omställningen genom att främja rätta typer av investeringar och stödbelopp. De uppmuntrar till innovation och införande av ny och klimatvänlig teknik på marknadstäckande nivå. Som en del av detta kommer kommissionen också att överväga ytterligare förenklade förfaranden för att godkänna statligt stöd till regioner som får stöd för en rättvis omställning. Reglerna ska också underlätta utfasningen av fossila bränslen, särskilt de som är mest förorenande, och därmed säkerställa lika villkor på den inre marknaden. Detta kommer särskilt att omfatta riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi.

I avvaktan på översynen kan medlemsstaterna fortsätta att utnyttja den flexibilitet som erbjuds inom ramen för befintliga regler för att uppnå sina mål för 2030 och en ytterligare utfasning av fossila bränslen i elsektorn och hela ekonomin senast 2050. De kan till exempel välja att öka de offentliga investeringarna i system för förnybar el för billigare och mer integrerad grön energi, utbyggnad av billigare och allmänt tillgänglig laddningsinfrastruktur eller system för cirkulär ekonomi, till exempel återanvändning av spillvärme eller återvinning av avfall.

På liknande sätt kan medlemsstaterna fortsätta att tillämpa befintliga regler om statligt stöd för att mildra de sociala och regionala konsekvenserna av åtgärder för utfasning av fossila bränslen. De kan exempelvis välja att stödja arbetstagare som drabbas av nedläggning av kolgruvor eller

investera i små och medelstora företag och uppstartsföretag eller i kompetenshöjning och omskolning av arbetstagare. När det gäller viktig möjliggörande teknik och innovation i framkant kan medlemsstaterna slå samman sina resurser för att få till stånd betydande privata investeringar som kan förverkliga viktiga projekt som är av gemensamt europeiskt intresse – även i de regioner som kommer att påverkas mest av den gröna omställningen.

Samtidigt kommer reglerna att upprätthålla den inre marknadens integritet och göra det möjligt att respektera sammanhållningsmålen enligt EU-fördraget, vilket är centralt för den europeiska integrationen. Reglerna syftar till att minska skillnaderna mellan olika regioners utvecklingsnivåer genom att stödja de minst gynnade regionerna så att de kan komma i kapp. Detta innebär i synnerhet att offentligt stöd till produktiva investeringar av stora företag måste fortsätta att endast gynna de fattigaste regioner som berörs av den gröna omställningen (artikel 107.3 a och c i EUF-fördraget).

Mot bakgrund av detta kommer de nuvarande reglerna för statligt stöd att tillämpas på ett flexibelt sätt och fokus ligga på ett antal områden som framstår som avgörande för omställningen till en klimatneutral ekonomi.

4.3.1. Större flexibilitet när det gäller statligt stöd för omställning till klimatneutrala produktionsprocesser

Kommissionen ska godkänna medlemsstaternas stöd till företag för att fasa ut fossila bränslen eller elektrifiera produktionsprocesser, förutsatt att ekonomiska incitament inte redan motiverar investeringen i fråga och att företagen minskar sin miljöpåverkan utöver unionens standarder eller riktmärken.

För att minimera kostnaderna för staten bör det offentliga stödet begränsas till vad som är nödvändigt. I de nuvarande riktlinjerna fastställs vanligen det högsta tillåtna stödbeloppet på grundval av de ytterligare kostnader som den relevanta investeringen vållar jämfört med en hypotetisk alternativ investering som är mindre miljövänlig. Kommissionen ska utvärdera om den i framtiden, när det gäller investeringar som är förenliga med omställningen till klimatneutralitet, i stället skulle kunna fastställa de stödberättigande kostnaderna på grundval av finansieringsunderskottet, särskilt i de fall där det inte finns några hypotetiska alternativa investeringar. Detta skulle kunna vara motiverat med tanke på målen för den gröna given och det faktum att sådana investeringar är ett viktigt sätt att minska de berörda anläggningarnas koldioxidavtryck och bidra till att uppnå klimatneutralitet.

4.3.2. Stöd för att förbättra byggnaders energieffektivitet

Medlemsstaterna får större utrymme att investera i byggnaders energieffektivitet, i enlighet med riktlinjerna för miljöskydd och energi. I synnerhet ges medlemsstaterna större flexibilitet i fråga om att stödja finansieringsarrangemang som är fördelaktiga för elkonsumenter, såsom avtal om energiprestanda. Enligt ett sådant arrangemang investerar energitjänstföretag i uppgradering av byggnader för att göra dem mer energieffektiva och ersätts genom energibesparingar på konsumentens elräkning.

Medlemsstaterna kommer också att få större flexibilitet att stödja uppgraderingar som både riktas in på byggnaders energieffektivitet och utgör en investering i produktion av förnybar energi för egenförbrukning.

När det gäller att fastställa de stödberättigande kostnaderna för sådana projekt får kommissionen beakta att det i många fall inte förekommer någon kontrafaktisk investering.

4.3.3. Stöd till fjärrvärme

Stöd som är begränsat till distributionsnät för fjärrvärme kan under vissa omständigheter anses falla utanför kontrollen av statligt stöd, som en infrastrukturåtgärd som inte påverkar konkurrensen och handeln. Detta skulle i synnerhet kunna vara fallet när fjärrvärmenät drivs på samma sätt som annan energiinfrastruktur, genom separation från värmeproduktionen, tredjepartstillträde och reglerade tariffer.

I alla andra fall där statligt stöd förekommer fastställer riktlinjerna för miljöskydd och energi en rad villkor enligt vilka stöd till fjärrvärmeprojekt kan godkännas. I synnerhet kräver reglerna att investeringen leder till ett energieffektivt fjärrvärmesystem, som det fastställs i direktivet om energieffektivitet. När det gäller de belopp som kan beviljas skiljer riktlinjerna mellan stödnivåer för investeringskostnader för fjärrvärmeanläggningar och den så kallade metod med finansieringsunderskott som används för finansiering av uppförande eller uppgradering av distributionsnätet.

För att frigöra potentialen hos fjärrvärme att bidra till omställningen till en klimatneutral ekonomi kan medlemsstaterna i framtiden använda en metod med finansieringsunderskott även i fråga om fjärrvärmeproduktion, som ett alternativ till de högsta tillåtna stödnivåer som anges i riktlinjerna för miljöskydd och energi.

Medlemsstaterna kan även tillåtas att bevilja statligt stöd till fjärrvärmenät som inte ingår i energieffektiva fjärrvärmesystem, om investeringar som gör värmeproduktionen energieffektiv kommer att inledas inom tre år efter det att nätet moderniserats.

4.3.4. Stöd till nedläggning av kolkraftverk

Förbränning av brunkol är ett av de mest förorenande och koldioxidintensiva sätten att producera el. Samtidigt som EU:s utsläppshandelssystem leder till en minskning av koldioxidintensiv kraftproduktion planerar ett antal medlemsstater att påskynda utfasningen av stenkols- och brunkolseldade kraftverk. Medlemsstater som väljer att ge stöd till nedläggning av kolkraftverk i detta sammanhang, till exempel genom att kompensera operatörer för uteblivna vinster till följd av att dessa inte kan fortsätta att sälja el på marknaden, bör anmäla sådana planer till kommissionen. Kommissionen kommer att bedöma statligt stöd till sådana projekt direkt enligt fördraget.

I detta sammanhang kommer kommissionen särskilt att granska om sådant stöd är proportionellt, för att undvika överkompensation. Detta innebär att medlemsstaterna måste visa att ersättningen inte går utöver den uteblivna vinst som anläggningen drabbas av på grund av sin förväntade nedläggning. Det är också viktigt att se till att åtgärden struktureras på ett sätt som minimerar all snedvridning av konkurrensen på marknaden.

Det bör erinras om att allt statligt stöd som inte rör ekonomisk verksamhet, särskilt till förmån för enskilda personer (till exempel socialt stöd eller omskolningsstöd) eller finansiering av infrastruktur som är tillgänglig för allmänheten, inte omfattas av reglerna om statligt stöd, förutsatt att det inte medför någon indirekt fördel för något företag.

4.3.5. Stöd till den cirkulära ekonomin

Medlemsstaterna får större utrymme att stödja de åtgärder som krävs för övergången från en linjär ekonomi till en cirkulär ekonomi: återvinning av avfall, återanvändning av spillvärme, återanvändning av koldioxid eller separat insamling av avfallsflöden. Denna flexibilitet skulle gälla under förutsättning att stödbeloppet fastställs med hänsyn till eventuella ytterligare intäkter som investeringar i den cirkulära ekonomin kan ge.

Kommissionen ska

- **fortsätta att effektivt genomföra reglerna om statligt stöd, som är av central betydelse för omställningen, och tillämpa de befintliga reglerna flexibelt på områden som är avgörande för omställningen till en klimatneutral ekonomi,**

- **revidera reglerna för statligt stöd senast 2021 så att de återspeglar målen för den europeiska gröna given och stöder en kostnadseffektiv omställning till klimatneutralitet senast 2050.**

5. GENOMFÖRA: TA FRAM EN KATALOG AV HÅLLBARA PROJEKT

I den rådande situationen med hög marknadslikviditet är utmaningen att ta fram en stabil katalog med investeringsprojekt som lämpar sig för den europeiska gröna given. Tillgången på investeringsprojekt som är förenliga med investerarnas förväntningar och krav motsvarar ännu inte efterfrågan. De tillgängliga finansieringsresurserna är inte uttömda. Rådgivningsstöd till projektansvariga har visat sig vara mycket effektivt när det gäller att överbrygga klyftan mellan ett koncept och ett ekonomiskt sunt projekt.

Utifrån fastställda prioriteringar kommer tekniskt bistånd och rådgivningsstöd att bidra till att identifiera och förbereda hållbara projekt och tillhandahålla kapacitetsuppbyggnad för projektansvariga, så att tillgången till finansiering underlättas. Detta kommer att organiseras på olika nivåer, från stöd till offentliga förvaltningar när de ska fastställa sina investeringsplaner till stöd till enskilda offentliga och privata projektansvariga när de ska utveckla och genomföra sina specifika projekt.

5.1.1. Stöd till förvaltningar

Stödprogrammet för strukturreformer (och dess efterföljare, reformstödsprogrammet) ska ge tekniskt stöd till medlemsstaterna för utformning och genomförande av reformer för att uppnå både klimatomställning och digital omställning. De offentliga förvaltningarnas begränsade administrativa kapacitet, medvetenhet och hållbarhetsexpertis på nationell, regional och lokal nivå i medlemsstaterna är ett av de största hindren för investeringar i hållbar infrastruktur och miljöskydd. Programmet ska bidra till att identifiera potentiella investeringar i ren energi eller åtgärder som syftar till att öka takten i investeringar i byggnaders energieffektivitet. Genom reformstödsprogrammet ger kommissionen också medlemsstaterna stöd för att utveckla handlingsplaner för cirkulär ekonomi, grön budgetering eller hållbar finansiering och hållbara investeringar.

5.1.2. Stöd till projektansvariga

På nivån för projektansvariga ska InvestEU:s rådgivningscentrum och de rådgivningsinitiativ som utvecklats inom InvestEU-programmet med en total budget på 500 miljoner euro i enlighet med kommissionens förslag stödja identifiering, förberedelse, utveckling, strukturering, upphandling och genomförande av investeringsprojekt. Vid behov kan detta också förbättra de projektansvarigas och de finansiella mellanhändernas kapacitet att genomföra finansierings- och investeringstransaktioner. Detta övergripande tjänsteutbud ska ta hänsyn till hållbarhetsrelaterade aspekter.

InvestEU:s rådgivningscentrum ska utgöra en gemensam kontaktpunkt för både offentliga och privata projektansvariga samt för finansiella mellanhänder i samband med finansierings- och investeringstransaktioner till förmån för enheter som har svårt att få tillgång till finansiering. Jaspers, kommissionens och Europeiska investeringsbankens gemensamma initiativ för projektutveckling inom ramen för strukturfonderna, kommer att ingå i rådgivningscentrumet.

Relevanta rådgivningsinitiativ inom ramen för InvestEU:s rådgivningscentrum skulle kunna inbegripa en fortsättning av det europeiska programmet för lokalt energistöd, för att stödja lokala projekt för hållbar energi och rena transporter. Detta skulle också kunna innefatta andra rådgivningsinitiativ inom politikområdet hållbar infrastruktur för att stödja utformningen av finansierings- och investeringstransaktioner avseende hållbara projekt på viktiga infrastrukturområden (transport, energi, miljö, bredband och digital konnektivitet). Särskild uppmärksamhet kommer också att ägnas åt tekniskt bistånd till projekt som främjar naturkapital- och andra naturbaserade lösningar.

Offentliga investerare ska få specialanpassat stöd när det gäller hur deras projekt ska genomföras i praktiken. Ett nytt kontrollinstrument för hållbar upphandling – baserat på den befintliga frivilliga mekanismen för förhandsbedömning av stora infrastrukturprojekt – ska hjälpa dem att utnyttja alla möjligheter att göra sina upphandlingar gröna och garantera att projekt är hållbara och att de högsta miljöstandarderna följs i hela leveranskedjan.

5.1.3. Säkerställande av enhetlighet och synlighet

Kommissionen ska se till att stödet till offentliga förvaltningar och till enskilda projekt om lämpligt ges på ett samordnat sätt. Kommissionens insatser för kapacitetsuppbyggnad och strategisk planering uppvisar positiva resultat som skulle kunna reproduceras och skalas upp för den gröna given. Det nuvarande nära samarbetet mellan kommissionens avdelningar och stödet från Europeiska centrumet för investeringsrådgivning till nationella utvecklingsbanker och investeringsprojekt ska förlängas inom ramen för de relevanta efterföljande programmen i nästa fleråriga budgetram för att göra det lättare att upprätta kataloger med hållbara investeringsprojekt och genomföra dessa.

InvestEU-portalen ska utgå från den nuvarande portalen för investeringsprojekt på europeisk nivå och fortsätta att utgöra en kostnadsfri, användarvänlig portal online, som hjälper företag och projektansvariga i EU som söker finansiering att synas och knyta kontakter med investerare över hela världen. Portalen ska också vara inriktad på att upprätta en katalog av EU-baserade investeringsprojekt för InvestEU:s genomförandepartner, som ska granska projekt inom deras geografiska områden och verksamhetsområden.

Kommissionen ska

- **genom reformstödsprogrammet ge medlemsstaterna tekniskt stöd för att bidra till utformning och genomförande av tillväxtfrämjande reformer, inklusive utveckling av strategier för hållbara investeringar,**
- **via InvestEU:s rådgivningscentrum ge skräddarsydd rådgivning till privata och offentliga projektansvariga för hållbarhetsprojekt,**
- **föreslå ett kontrollinstrument för hållbar upphandling som säkerställer miljöanpassning av offentliga infrastrukturprojekt.**

6. MEKANISMEN FÖR EN RÄTTVIS OMSTÄLLNING

Omställningen till en hållbar och klimatneutral ekonomi kommer att kräva stora investeringar i hela Europa och kraftfulla politiska åtgärder på alla nivåer. Även om alla regioner kommer att behöva finansiering för den gröna omställningen kommer den att utgöra en särskild utmaning för vissa territorier. Klimatneutralitet kommer att kräva en grundläggande omstrukturering av deras ekonomier, strukturella förändringar av affärsmodeller och nya kompetenskrav. Detta måste erkännas och åtgärdas i en omställning där ingen lämnas på efterkälken.

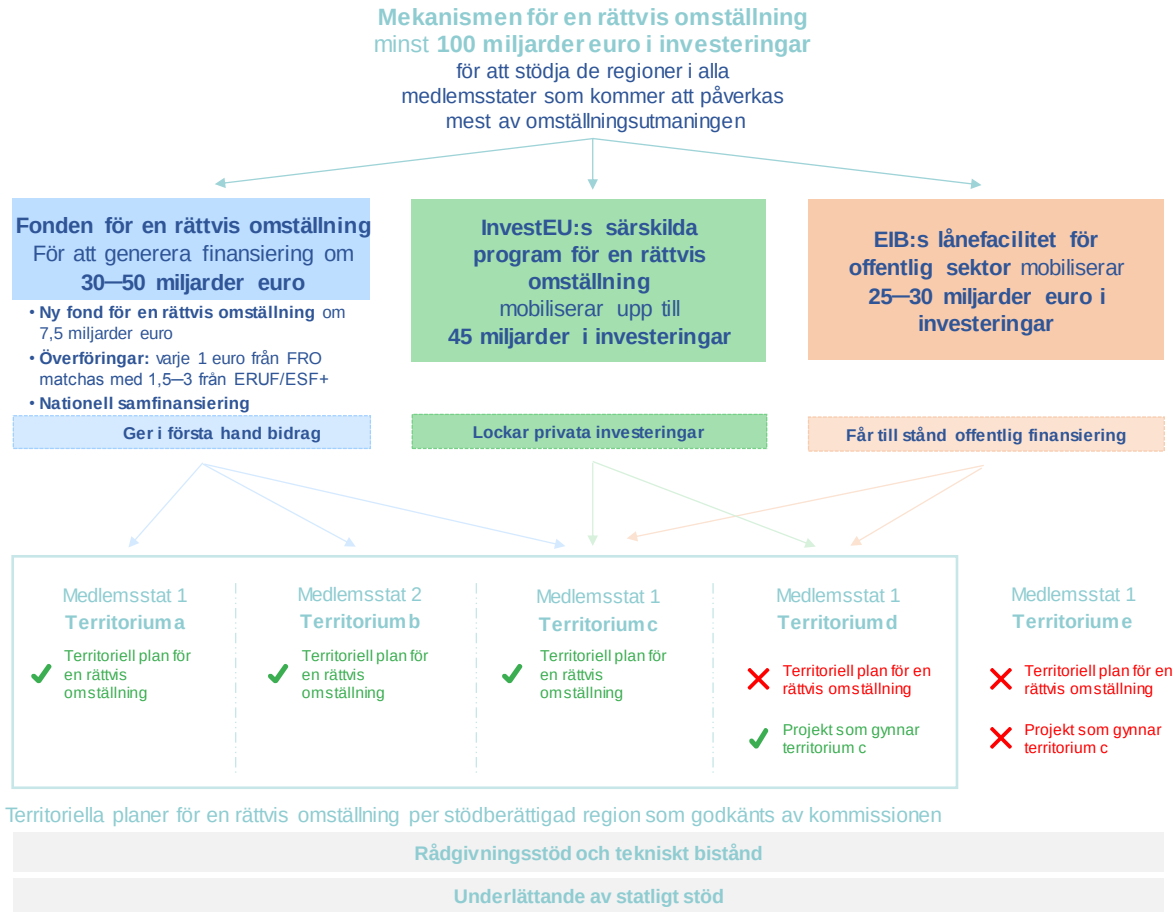
Brytning och prospektering av fossila bränslen kommer att minska avsevärt och verksamheter med betydande växthusgasutsläpp kommer att genomgå en djupgående omvandling. Regioner

och territorier som i hög grad är beroende av denna verksamhet måste omstrukturera sina industrier, se till att ny ekonomisk verksamhet kan hålla samman den ekonomiska och sociala strukturen och ge de berörda arbetstagarna nödvändig utbildning för att hitta nya arbetstillfällen. Utan nödvändiga kompletterande åtgärder kommer omställningen inte att ske, eftersom den varken kommer att vara rättvis eller socialt hållbar.

För att ta itu med de särskilda utmaningar som vissa regioner står inför föreslår kommissionen en mekanism för en rättvis omställning som ger riktat stöd för att generera nödvändiga investeringar i dessa territorier. Mekanismen för en rättvis omställning består av tre pelare:

- Fonden för en rättvis omställning.
- Ett särskilt program för en rättvis omställning under InvestEU.
- En ny lånefacilitet för den offentliga sektorn som Europeiska investeringsbanken tillhandahåller för att fungera som hävstång för ytterligare investeringar.

Figur 4. Finansiering av mekanismen för en rättvis omställning

Varje pelare tillhandahåller olika bidrags- och finansieringsinstrument för att erbjuda en hel uppsättning av stödalternativ i linje med behoven att mobilisera investeringar som gynnar de mest drabbade regionerna. För att säkerställa enhetlighet mellan de tre pelarna kommer Fonden för en rättvis omställning att i första hand ge bidrag, InvestEU:s särskilda program för en rättvis omställning ska locka privata investeringar och den nya lånefaciliteten för en rättvis omställning som riktar sig till offentlig sektor ska få fram offentlig finansiering. Dessa åtgärder ska åtföljas av särskild rådgivning och tekniskt bistånd till de berörda regionerna och projekten. Mekanismen för en rättvis

omställning ska omfatta en stark styrningsram centrerad på territoriella planer för en rättvis omställning.

Sammantaget kan beståndsdelarna i mekanismen för en rättvis omställning bidra till att mobilisera investeringar i storleksordningen 100 miljarder euro under perioden 2021–2027 i de regioner där omställningsutmaningarna kommer att vara störst. Alla investeringar som finansieras ska vara förenliga med målen för den gröna given.

Vidare kommer kommissionen att föreslå en översyn av förordningarna om Kol- och stålforskningsfonden för att göra det möjligt att använda en del av Europeiska kol- och stålgemenskapens tillgångar under avveckling. Detta skulle bidra till att upprätthålla det årliga forskningsprogrammet på minst 40 miljoner euro och möjliggöra finansiering av stora projekt för ren stålframställning och banbrytande forskning och innovation. Forskningsverksamhet inom kolsektorn ska inriktas på övergångsregioner i enlighet med principerna för mekanismen för en rättvis omställning.

Vidare kommer moderniseringsfonden inom EU:s utsläppshandelssystem att komplettera mekanismen för en rättvis omställning. Under perioden 2021–2030 kommer dessutom ytterligare 14 miljarder euro (med förbehåll för slutliga koldioxidprisnivåer) att inriktas på koldioxidsnåla investeringar i de tio stödmottagande medlemsstaterna (Rumänien, Bulgarien, Ungern, Lettland, Litauen, Estland, Tjeckien, Polen, Slovakien och Kroatien).

6.1. Pelare 1: Fonden för en rättvis omställning

Fonden för en rättvis omställning ska ha en egen finansieringsram om 7,5 miljarder euro inom ramen för EU-budgeten. **Denna finansieringsram ingick inte i det förslag till nästa fleråriga budgetram som kommissionen lade fram i maj 2018.**[10] Fondens syfte ska vara att mildra de sociala och ekonomiska konsekvenserna av omställningen till klimatneutralitet.

Kommissionen antar i dag ett förslag till en förordning om inrättandet av Fonden för en rättvis omställning, samt ett förslag om riktade ändringar av förordningen om gemensamma bestämmelser. En medlemsstat måste matcha varje euro som den mottar från Fonden för en rättvis omställning med minst 1,5 euro och högst 3 euro från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden+. Dessa utgifter från EU-budgeten ska kompletteras med nationell samfinansiering i enlighet med reglerna för sammanhållningspolitiken. Därmed kan de offentliga medel som mobiliseras genom Fonden för en rättvis omställning totalt uppgå till 30–50 miljarder euro.

Fonden för en rättvis omställning ska ge stöd till territorier där många arbetar inom kol-, brunkol-, oljeskiffer- och torvproduktion, samt territorier med växthusgasintensiva industrier som antingen kommer att läggas ned eller åtminstone påverkas kraftigt till följd av omställningen. Stödets omfattning beror på hur stora utmaningarna är i dessa territorier. Det handlar både om behovet av ekonomisk diversifiering, omställningen till koldioxidfria och koldioxidsnåla verksamheter med tillväxtpotential och omskolningen av arbetstagare så att de får den kompetens som krävs för att hitta nya arbeten.

Fonden för en rättvis omställning ska underlätta omställningen i dessa regioner, vilket är nödvändigt för att uppnå koldioxidneutralitet 2050. Den kommer att slå samman anslag för klimatåtgärder och stöd för att överbrygga skillnaderna mellan och inom medlemsstater. Fonden för en rättvis omställning kommer därför att genomföras inom ramen för sammanhållningspolitiken, som är EU:s viktigaste politikområde när det gäller att minska regionala skillnader och hantera strukturförändringar i Europas regioner. Den ska förvaltas genom delad förvaltning i nära samarbete

[10] COM(2019) 456 final.

med nationella, regionala och lokala myndigheter och intressenter. Detta säkerställer ägarskap och ger nödvändiga verktyg och strukturer för en effektiv förvaltningsram.

Fonden för en rättvis omställning ska ge stöd till alla medlemsstater, men fokus ska ligga på de medlemsstater där omställningen kommer att medföra de största utmaningarna. Resurser ska fördelas mellan medlemsstaterna i proportion till den utmaning som utfasningen av fossila bränslen kommer att medföra för de mest växthusgasintensiva regionerna (baserat på motsvarande industriutsläpp), de sociala utmaningarna till följd av eventuella förluster av arbetstillfällen inom industri, kol- och brunkolsutvinning, torvproduktion och utvinning av oljeskiffer, samt behovet av efterföljande omskolning av arbetstagare. För att säkerställa att omställningen blir rättvis och acceptabel för alla ska fördelningen spegla medlemsstaternas förmåga att klara av denna utmaning med hänsyn till deras ekonomiska utvecklingsnivå.

Medlemsstaterna ska i dialog med kommissionen och i överensstämmelse med sina nationella energi- och klimatplaner fastställa vilka territorier som har rätt till stöd i särskilda territoriella planer för en rättvis omställning. Dialogen ska utgå från en bedömning av vilka territorier som kommer att påverkas mest av omställningen till klimatneutralitet och de sociala och ekonomiska utmaningar som de kommer att ställas inför, enligt vad som fastställts inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Medlemsstaterna ska ta hänsyn till denna bedömning när de utarbetar territoriella planer för en rättvis omställning och beskriva huvuddragen i omställningen och vilka typer av insatser som planeras. Planerna ska bifogas de sammanhållningspolitiska program som omfattar stöd från Fonden för en rättvis omställning och antas av kommissionen tillsammans med dessa program**.**

För att se till att resurserna används så effektivt som möjligt ska Fonden för en rättvis omställning kunna stödja investeringar i omställningen av befintliga anläggningar, även i sektorer som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem, men bara om det leder till betydande utsläppsminskningar och långsiktigt positiva effekter för sysselsättningssituationen i de berörda territorierna i linje med de territoriella omställningsplanerna.

De territoriella planerna för en rättvis omställning – det centrala inslaget i mekanismen för en rättvis omställning

De territoriella planerna för en rättvis omställning ska stå i centrum för mekanismen för en rättvis omställning och tjäna som utgångspunkt för samtliga pelare. Planerna ska fastställa de sociala, ekonomiska och miljömässiga utmaningarna till följd av utfasningen av verksamheter som är baserade på fossila bränslen eller utfasningen av växthusgasintensiva processer och produkter. De ska även beskriva huvuddragen i omställningsprocessen fram till 2030, inklusive utvecklings-, omskolnings- och miljösaneringsbehoven och hur man ska ta ett samlat grepp på dessa, tidsplanen för omställningen, de olika typer av verksamheter som planeras och styrningsmekanismer. Detta innebär att de åtgärder som ska stödjas av Fonden för en rättvis omställning kan skilja sig mellan medlemsstater och territorier beroende på vilka prioriteringar och utmaningar som identifieras. Programplaneringsprocessen ska utgå från den bedömning som görs inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Med hänsyn till bedömningen ska medlemsstaterna utarbeta de territoriella planerna för en rättvis omställning som ska vara en del av programmen under Fonden för en rättvis omställning. Om kommissionen godkänner planerna blir det möjligt att få särskilt stöd inte bara från Fonden för en rättvis omställning (pelare 1 i mekanismen för en rättvis omställning), utan också från InvestEU:s särskilda program för en rättvis omställning (pelare 2) och EIB:s lånefacilitet för offentlig sektor (pelare 3).

6.2. Pelare 2: Ett särskilt program under InvestEU-fonden för regioner som får stöd för en rättvis omställning

Mekanismen för en rättvis omställning ska även omfatta ett särskilt program för en rättvis omställning under InvestEU-fonden för att generera ytterligare investeringar i de regioner som kommer att påverkas mest av omställningen. Detta ska göra det möjligt att få till stånd nya ekonomiska verksamheter som kan ersätta de som måste fasas ut på grund av sin inverkan på klimatet och miljön. Jämfört med Fonden för en rättvis omställning ska programmet även möjliggöra investeringar i ett bredare spektrum av projekt, i linje med det bredare stödberättigandet för investeringar under InvestEU. InvestEU ska bland annat ge stöd till projekt för energi- och transportinfrastruktur, inklusive gasinfrastruktur och fjärrvärme, men även projekt för utfasning av fossila bränslen, ekonomisk diversifiering i regionerna, social infrastruktur och kompetensutveckling. InvestEU ska även göra det möjligt för berörda sektorer att snabbare anpassa sig till klimatvänliga produktionsmetoder. Stöd från InvestEU kan gå till ekonomiskt bärkraftiga investeringar på dessa områden och bidra med komplementaritet och synergieffekter vid sidan om Fonden för en rättvis omställning.

För närvarande förväntas InvestEU-fonden generera 650 miljarder euro i ytterligare privata och offentliga investeringar som främjar EU:s politiska mål i nästa fleråriga budgetram genom en EU-garanti på 38 miljarder euro. Garantin finansieras genom en kombination av en EU-budget på 15,2 miljarder euro (vilket utgör 40 %) och ansvarsförbindelser för det återstående beloppet.

InvestEU-fonden kan vara ett effektivt redskap för att generera betydande ytterligare investeringar i projekt för en rättvis omställning i de berörda regionerna. En del av finansieringen från InvestEU-fonden ska därför vara inriktad på målen om en rättvis omställning. Detta kan generera upp till 45 miljarder euro i investeringar under perioden 2021–2027 till stöd för omställningen i de berörda regionerna enligt den nationella fördelningsnyckeln för Fonden för en rättvis omställning. Användningen av InvestEU kommer emellertid även fortsättningsvis att vara efterfrågestyrd och bero på projektkatalogen. De berörda regionernas absorptionsförmåga kommer att vara avgörande för att uppnå målen. Det övergripande målet på 45 miljarder euro motsvarar ett anslag om omkring 1,8 miljarder euro från EU-budgeten till InvestEU-programmet. Medlemsstaterna ska dessutom kunna bidra med en del av sin tilldelning från Fonden för en rättvis omställning för att stödja investeringar genom garanterade lån eller eget kapital via sin medlemsstatskomponent. Specialanpassat rådgivningsstöd kommer att behövas för att upprätta projektkatalogen. För att uppnå detta är det nödvändigt att säkerställa en tillräcklig nivå på InvestEU-garantin under de pågående förhandlingarna om den fleråriga budgetramen.

Projekt i regioner som har en omställningsplan som godkänts enligt förordningen om Fonden för en rättvis omställning eller projekt som gynnar dessa regioner (även om de inte är belägna i dessa) kan få stöd från programmet, men bara om finansiering utifrån är avgörande för dessa territoriers omställning. Det handlar i synnerhet om transport- eller energiinfrastrukturprojekt som förbättrar konnektiviteten i områden som får stöd för en rättvis omställning. Investeringar som syftar till en rättvis omställning kan räknas in i åtgärderna för att nå klimatmålen och bidra till uppnåendet av de 30-procentsmål som anges i InvestEU-programmet.

Att InvestEU-garantin riktas in på målen för en rättvis omställning kommer att möjliggöra stödberättigande investeringar på alla fyra politiska områden och märkas i de underliggande finansiella produkterna. Särskilda incitament för genomförandepartner kan erbjudas genom avgifter eller fördelaktigare risktäckning för projekt som ska genomföras i omställningsregioner. Målet om en rättvis omställning kommer att ingå i investeringsriktlinjerna för InvestEU och i garantiavtalen med genomförandepartnerna. Dessutom ska förslagsinfordringar inom InvestEU-fonden prioritera genomförandepartner som erbjuder finansiella produkter som bidrar till målen om en rättvis omställning. **Särskilt tekniskt bistånd ska erbjudas genom InvestEU:s rådgivningscentrum för att göra projekten investerbara och en ytterligare finansieringsram ska skapas för detta ändamål.**

6.3. Pelare 3: En lånefacilitet för offentlig sektor hos Europeiska investeringsbanksgruppen

En lånefacilitet för offentlig sektor hos Europeiska investeringsbanksgruppen ska stödja ökade offentliga investeringar i regioner som genomgår klimatomställning. Stödet ska ges i form av subventionerade lån till den offentliga sektorn. Lånen ska ge enheter inom den offentliga sektorn nödvändiga resurser för att vidta åtgärder som underlättar omställningen till klimatneutralitet. Investeringar som ska få stöd är bland annat energi- och transportinfrastruktur, fjärrvärmenät, energieffektivitetsåtgärder inklusive renovering av byggnader och social infrastruktur, men även andra sektorer kan ingå. EU-stödet kan ges i form av bl.a. av en räntesubvention eller ett investeringsbidrag, finansierade genom EU-budgeten, som kommer att kombineras med lån från EIB till kommunala, regionala och andra offentliga myndigheter.

Den geografiska täckningen ska vara densamma som för InvestEU-programmet för en rättvis omställning (pelare 2 i mekanismen för en rättvis omställning), dvs. projekt i regioner som har godkända omställningsplaner, men även projekt som gynnar dessa regioner kan komma i fråga, förutsatt att finansiering utifrån är avgörande för dessa regioners omställning**.** Lånefaciliteten för en rättvis omställning som riktar sig till offentlig sektor ska erbjuda förmånliga finansieringsvillkor för att hjälpa den offentliga sektorn att göra investeringar i de regioner som kommer att påverkas mest av omställningen. Den kommer även att omfatta rådgivande stöd i samband med upprättandet av projektkataloger.

Stödet från lånefaciliteten för offentlig sektor kompletterar de produkter som erbjuds genom InvestEU:s särskilda program för en rättvis omställning. Det kommer att ges till projekt som inte i tillräckligt hög grad genererar intäktsflöden från marknaden och som annars inte skulle bli finansierade utan ett stödinslag.

Med bidraget från EU-budgeten på 1,5 miljarder euro och EIB:s utlåning på egen risk om 10 miljarder euro kan lånefaciliteten för offentlig sektor mobilisera 25–30 miljarder euro i offentliga investeringar under perioden 2021–2027. Detta speglar den nationella fördelningsnyckeln för Fonden för en rättvis omställning för att stödja omställningen i de berörda regionerna Kommissionen kommer att lägga fram ett lagstiftningsförslag för att inrätta denna nya lånefacilitet för offentlig sektor i mars 2020. Kommissionen kan längre fram komma att undersöka möjligheterna till samarbete med ytterligare genomförandepartner beroende på hur den offentliga sektorns behov utvecklas.

6.4. Tekniskt bistånd och rådgivningsstöd

En rättvis omställning är inte bara beroende av vilka resurser som finns tillgängliga för att stödja investeringar, utan också av att de kanaliseras till rätt projekt. Medlemsstater och regioner ska få stöd via en plattform för en rättvis omställning som ska förvaltas av kommissionen. Plattformen ska utgå från och vidareutveckla arbetet på den nuvarande plattformen för kolregioner i övergång, som redan ger stöd till fossilbränsleproducerande regioner i hela EU för att uppnå en rättvis omställning. Den ska ge tekniskt bistånd och rådgivningsstöd i samband med utarbetandet av de territoriella omställningsplanerna genom ett expertnät för att underlätta informationsdelning mellan medlemsstater, regioner, byråer och intressenter. Kommissionen ska redan under första kvartalet 2020 lansera en förslagsinfordran för stödprogrammet för strukturreformer för att om nödvändigt hjälpa medlemsstaterna att utarbeta sina territoriella omställningsplaner. Även mekanismen för en rättvis omställning ska ge rådgivningsstöd och tekniskt bistånd på det sätt som beskrivs i avsnitt 5.1.2.

Kommissionen ska

- samarbeta med medlagstiftarna för ett skyndsamt antagande av förordningen om Fonden för en rättvis omställning och därav följande ändringar i förordningen om gemensamma bestämmelser,

- arbeta med EIB-gruppen och andra genomförandepartner för att genomföra InvestEU-programmet för en rättvis omställning när detta väl har antagits,

- tillsammans med EIB lägga fram ett nytt lagstiftningsförslag om en lånefacilitet för offentlig sektor i mars 2020,

- hjälpa medlemsstater och regioner att utarbeta territoriella omställningsplaner,

- erbjuda tekniskt bistånd och rådgivningsstöd för att upprätta en stabil projektkatalog som gynnar regioner som får stöd för en rättvis omställning.

7. SLUTSATSER OCH NÄSTA STEG

Investeringsplanen för ett hållbart Europa är av avgörande betydelse för att mobilisera de investeringar som är nödvändiga för att nå de ambitiösa mål som satts upp genom den europeiska gröna given. Genom att åta sig att mobilisera hållbara investeringar på minst 1 biljon euro under det kommande decenniet genom EU-budgeten sätter kommissionen ett mycket konkret eget mål gentemot vilket framstegen kan övervakas. I planen ingår också ett åtagande om att använda alla relevanta politiska verktyg för att skapa en ram för privata och offentliga investerare som möjliggör så många hållbara investeringar som möjligt. Planen omfattar också ett förnyat åtagande om att tillhandahålla den nödvändiga projektplaneringen och genomförandestödet till myndigheter och projektfrämjare. Med tanke på finansieringsbehovens storlek har kommissionen åtagit sig att undersöka närmare hur ytterligare finansiering kan uppnås för att nå målen för den europeiska gröna given.

Mekanismen för en rättvis omställning, som ingår i planen, ska säkerställa att ingen lämnas på efterkälken under omställningen till en hållbar framtid. De regioner som kommer att ställas inför de största omställningsutmaningarna kommer att få både ekonomiskt och administrativt stöd.

Framgången för investeringsplanen för ett hållbart Europa kommer att bero på engagemanget hos alla relevanta intressenter under planens genomförande. Det är av största vikt att medlemsstaterna och Europaparlamentet bevarar den höga ambitionsnivån i kommissionens förslag under förhandlingarna om den kommande budgetramen. Investerarna, inklusive institutionella investerare, banker, utvecklingsinstitutioner och riskkapitalfonder, uppmanas att dra full nytta av den nya ramen för hållbara investeringar. Medlemsstaternas myndigheter måste å sin sida ta en aktiv roll när det gäller att identifiera, främja och, vid behov, samfinansiera sådana investeringar.

Kommissionen ska varje år hålla ett toppmöte om hållbara investeringar med alla relevanta intressenter. Toppmötet innebär en möjlighet att utvärdera framstegen i de olika arbetsflöden som ingår i Investeringsplanen för ett hållbart Europa och att identifiera nya åtgärder. Kommissionen kommer tillsammans med relevanta partner fortsätta att undersöka om ytterligare resurser kan mobiliseras för att tillgodose de långsiktiga behoven av finansiering för denna omställning och om det finns innovativa sätt att göra detta på. Dessutom ska kommissionen, i linje med rådets slutsatser från december 2019, utarbeta och tillhandahålla regelbundna utvärderingar av de miljömässiga och socioekonomiska effekterna av omställningen till klimatneutralitet och därmed förknippade investeringsbehov för att, där så behövs, hantera dess konsekvenser.